

Relacijska algebra in SQL

Relacijski model

- ▶ star več kot 50 let (E. F. Codd, 1970),
- ▶ uporablja se v večini večjih poslovnih sistemov,
- ▶ enostaven za razumevanje, pregleden,
- ▶ omogoča zmogljive poizvedbe v standardiziranem jeziku SQL,
- ▶ podpira učinkovite implementacije.

Relacijska algebra in SQL

- ▶ *Relacijska algebra* je matematični opis operacij nad relacijami (tabelami).
- ▶ Jezik SQL (Structured Query Language) je implementacija relacijske algebre v obliki proizvedovalnega jezika.
- ▶ Operatorji so operacije, ki sprejmejo relacije (tabele) in vrnejo (nove) relacije (tabele).

Operatorji relacijske algebre

- ▶ *Schema relacije* = definicija relacije/tabele (imena + tipi).
  - ▶ $\text{schema}_R : \text{stolpci}_R \rightarrow T$, kjer je T množica tipov
  - ▶ $R \subseteq \prod_{s \in \text{stolpci}_R} \text{schema}_R(s) = \{r : \text{stolpci}_R \rightarrow \bigcup T \mid \forall s \in \text{stolpci}_R : r.s \in \text{schema}_R(s)\}$
- ▶ Operatorji so odvisni od shem relacij, nad katerimi jih izvajamo.
- ▶ $\sigma_\phi(R) = \{r \in R \mid \phi(r)\}$ - izberi vrstice v relaciji R , ki ustrezajo pogoju ϕ . Pogoj je logični izraz v odvisnosti od vrstice r . Schema vrnjene relacije je ista.
- ▶ $\pi_{s_1, s_2, \dots, s_n}(R) = \{r|_{\{s_1, s_2, \dots, s_n\}} \mid r \in R\}$ - izberi stolpce z imeni $s_1, s_2, \dots, s_n$ relacije R in vrni novo tabelo s shemo, ki jo določajo definicije teh stolpcev.
- ▶ $\rho_{a/b}(R) = \{r' : s \in \text{stolpci}_R \oplus \{a, b\} \mapsto r.(s[b \mapsto a]) \mid r \in R\}$ - spremeni ime stolpcu a v b . Vrni enako tabelo (glede vrstic), le z drugo shemo.
- ▶ $R_1 \cup R_2, R_1 \cap R_2, R_1 \setminus R_2$ - unija/presek/razlika vrstic, če imata relaciji R_1 in R_2 enaki shemi.
- ▶ $R_1 \times R_2$ - kartezični produkt relacij (vsaka vrstica R_1 z vsako vrstico R_2). Schema rezultata je združitev shem obeh relacij.

JOIN

$$R_1 \bowtie R_2 =$$

$$\pi_{\text{stolpci}_{R_1} \cup \text{stolpci}_{R_2}} \left(\sigma_{\forall s \in \text{stolpci}_{R_1} \cap \text{stolpci}_{R_2} : R_1.s = R_2.s} (R_1 \times R_2) \right)$$

Employee

Name	EmpId	DeptName
Harry	3415	Finance
Sally	2241	Sales
George	3401	Finance
Harriet	2202	Sales

Dept

DeptName	Manager
Finance	George
Sales	Harriet
Production	Charles

Employee $\bowtie$ Dept

Name	EmpId	DeptName	Manager
Harry	3415	Finance	George
Sally	2241	Sales	Harriet
George	3401	Finance	George
Harriet	2202	Sales	Harriet

Vir: Wikipedia.

SQL

- ▶ Structured Query Language.
- ▶ Primeri iz tabel na SQLZOO:
  - ▶ https://sqlzoo.net/wiki/SELECT_from_WORLD_Tutorial
  - ▶ https://sqlzoo.net/wiki/SELECT_from_Nobel_Tutorial
  - ▶ https://sqlzoo.net/wiki/More_JOIN_operations
- ▶ Ogleдали si bomo stavke INSERT, UPDATE, DELETE, SELECT.

INSERT - vstavljanje vrstic

- ▶ INSERT - stavek za vstavljanje vrstic.

```
INSERT INTO ime_tabele VALUES  
(vrednost1, vrednost2, ..., vrednostn);
```

- ▶ Naštejemo vse vrednosti za vse stolpce, tudi če so NULL ali avtomatično generirane.
- ▶ Poznati moramo vrstni red stolpcev v shemi.

```
INSERT INTO ime_tabele (stolpec1, st2, ..., stn)  
VALUES (vrednost1, vrednost2, ..., vrednostn);
```

- ▶ Naštejemo le vrednosti za izbrane stolpce.
- ▶ Ostali se nastavijo na privzeto vrednost (ali NULL, če ni določena).

INSERT

- ▶ Za VALUES lahko naštejemo več vektorjev vrednosti (vrstic) in jih ločimo z vejico.
- ▶ Vstavljamo lahko tudi rezultat stavka SELECT, če se ujema s shemo tabele.

```
INSERT INTO ime_tabele  
SELECT ...;
```


UPDATE - popravljanje vrstic

- Popravljanje vrednosti v tabeli v vrsticah, ki zadoščajo pogoju ter stolpcih v teh vrsticah, ki jih želimo spremeniti.

```
UPDATE ime_tabele SET st1 = v1, st2 = v2, ...  
WHERE pogoj;
```

- Če izpustimo WHERE, bomo spreminjali vse vrstice v tabeli!

DELETE - brisanje vrstic

- ▶ Brisanje vrstic, ki zadoščajo pogoju.

```
DELETE FROM ime_tabele  
WHERE pogoj;
```

- ▶ Če izpustimo WHERE, bomo izbrisali vse vrstice v tabeli!

SELECT

Stavek SELECT kot projekcija.

- ▶ Izberi stolpca population in name iz tabele world:

```
SELECT population, name FROM world;
```

- ▶ Izberi stolpca name in population ter ju preimenuj v drzava in st_prebivalcev.

```
SELECT name AS drzava, population AS st_prebivalcev  
FROM world;
```

- ▶ Izberi stolpec name in ga preimenuj v Ime države.

```
SELECT name AS "Ime države" FROM world;
```

- ▶ To v splošnem ni dobra praksa (šumniki v imenih, zgodovinsko, ...)

SELECT

- ▶ Katera različna področja nastopajo v tabeli nobel?

```
SELECT DISTINCT subject FROM nobel;
```

- ▶ Katere različne celine nastopajo v tabeli world?

```
SELECT DISTINCT continent FROM world;
```

SELECT ... WHERE

Stavek `SELECT ... WHERE` kot projekcija z izbiro vrstic v skladu s pogoji.

- ▶ Vse vrstice v tabeli `world`, ki pripadajo državam v Evropi.

```
SELECT * FROM world WHERE continent = 'Europe';
```

- ▶ Možni relacijski operatorji so:
  - ▶ `=`, `<>`, `!=`, `<`, `<=`, `>`, `>=`
  - ▶ `IS NULL`, `IS NOT NULL`
  - ▶ `e BETWEEN a AND b`
  - ▶ `e NOT BETWEEN a AND b`
  - ▶ `e IN (v1, v2, ...)`
  - ▶ `e NOT IN (v1, v2, ...)`
- ▶ Pogoje lahko sestavljamo z logičnimi vezniki : `NOT`, `AND`, `OR`, `XOR`

Izrazi v SELECT

- ▶ Za vsako državo v tabeli world izračunaj razmerje med prebivalstvom in površino.

```
SELECT name, population / area
FROM world
WHERE continent = 'Europe'
      AND area > 0; -- da se izognemo deljenju z 0
```

- ▶ Še z ustreznim preimenovanjem.

```
SELECT name AS ime_drzave,
       population / area AS gostota_prebivalstva
FROM world
WHERE continent = 'Europe'
      AND area > 0;
```

Izrazi v SELECT

- ▶ Dodajmo še pogoj, da je število prebivalcev večje od 2 milijonov.

```
SELECT name AS "ime države",  
       ROUND(population / area, 2)  
       AS "gostota prebivalstva"  
FROM world  
WHERE continent = 'Europe' AND population > 2000000;
```

- ▶ Funkcije, ki jih lahko uporabljamo.

```
SELECT name, ROUND(population/1000000, 2) AS milijoni  
FROM world  
WHERE continent IN ('Asia', 'Europe')  
AND name LIKE 'C%';
```

ORDER BY - urejanje tabel

- ▶ Urejanje po stolpcu population v tabeli world

```
SELECT name, population  
FROM world  
ORDER BY population;
```

- ▶ Urejanje po 2. stolpcu.

```
SELECT name, population  
FROM world  
ORDER BY 2;
```

- ▶ V padajočem vrstnem redu.

```
SELECT name, population  
FROM world  
ORDER BY population DESC;
```


ORDER BY - urejanje tabel

- ▶ Urejanje po izračunanem stolpcu.

```
SELECT name
  FROM world
 WHERE continent = 'Europe'
    AND area > 0
 ORDER BY population/area;
```

- ▶ Urejanje po continent in potem še po name.

```
SELECT continent, name
  FROM world
 ORDER BY continent, name;
```

Podpoizvedbe

- ▶ Uporabimo rezultat poizvedbe za izračun pogojev v drugi poizvedbi.
- ▶ Katere države na svetu imajo manj prebivalcev kot Slovenija? Podatki iz tabele world.

```
SELECT name FROM world
WHERE population <= (
  SELECT population FROM world
    WHERE name = 'Slovenia');
```

- ▶ Katere države na svetu imajo več ali enako prebivalcev kot Kanada in manj ali enako kot Alžirija?

```
SELECT name FROM world
WHERE population BETWEEN (
  SELECT population FROM world
    WHERE name = 'Canada') AND (
  SELECT population FROM world
    WHERE name = 'Algeria');
```

Podpoizvedbe

- ▶ Podpoizvedbe morajo imeti ustrezno število stolpcev in vrstic glede na uporabljene operatorje.
- ▶ V katerih letih je bila podeljena Nobelova nagrada za fiziko in ni bila za kemijo? Podatki iz tabele nobel.

```
SELECT DISTINCT yr
FROM nobel
WHERE subject = 'physics'
AND yr NOT IN (
    SELECT yr FROM nobel
    WHERE subject = 'chemistry'
);
```

Združevalne funkcije

- ▶ Povprečno število prebivalcev na državo v Evropi. Podatki iz tabele world.

```
SELECT AVG(population)
FROM world
WHERE continent = 'Europe';
```

- ▶ Največje število prebivalcev v afriški državi.

```
SELECT MAX(population)
FROM world
WHERE continent = 'Africa';
```

Združevalne funkcije

- ▶ Najmanjša površina države na svetu.

```
SELECT MIN(area) FROM world;
```

- ▶ Zakaj je enaka 0?

```
SELECT name, area FROM world  
WHERE area = 0;
```

```
SELECT MIN(area) FROM world  
WHERE area > 0;
```

```
SELECT SUM(gdp) FROM world  
WHERE continent = 'Europe';
```

- ▶ Nekatere vrstice imajo polje gdp enako NULL. Funkcije za združevanje ignorirajo vrednosti NULL.

COUNT

- ▶ Koliko je vrstic v tabeli world?

```
SELECT COUNT(*) FROM world;
```

- ▶ Koliko je vrstic v tabeli world, ki imajo gdp različen od NULL?

```
SELECT COUNT(gdp) FROM world;
```

- ▶ Koliko je različnih celin?

```
SELECT COUNT(DISTINCT continent) FROM world;
```

- ▶ Kolikokrat se pojavi beseda Asia v celini?

```
SELECT COUNT(*) FROM world  
WHERE continent LIKE '%Asia%';
```

Primeri

- ▶ Kako pa je z uporabo združevalnih funkcij v pogoju? Podatki iz tabele world.

```
SELECT name, population
FROM world
WHERE continent = 'Africa'
      AND population = MAX(population);
```

- ▶ Funkcij za združevanje ne moremo uporabljati z WHERE.

```
SELECT name, population
FROM world
WHERE continent = 'Africa'
      AND population = (
        SELECT MAX(population) FROM world
        WHERE continent = 'Africa'
      );
```

Primeri

- ▶ Poišči imena tistih držav, ki imajo bruto družbeni proizvod večji od vseh evropskih držav. Podatki iz tabele world.

```
SELECT name FROM world
WHERE gdp > (
    SELECT MAX(gdp) FROM world
    WHERE continent = 'Europe'
);
```

```
SELECT name FROM world
WHERE gdp > ALL (
    SELECT gdp FROM world
    WHERE continent = 'Europe'
    AND gdp IS NOT NULL
);
```

- ▶ Za primerjavo z NULL moramo vedno uporabiti IS NULL ali IS NOT NULL, nikoli = ali <>.

Primeri

- ▶ V tabeli world poiščimo države z maksimalnim številom prebivalstva v svoji celini.

```
SELECT continent, name, population FROM world t1
WHERE population >= ALL (
  SELECT population FROM world t2
  WHERE t1.continent = t2.continent
    AND population > 0
);
```

- ▶ Podpoizvedbo si predstavljamo, kot da je pri filtriranju posamezne vrstice parametrizirana s t1.continent.

GROUP BY

- ▶ GROUP BY - razdeli tabelo na skupine, definirane z istimi vrednostmi stolpcev, ki so navedeni za GROUP BY.
- ▶ Vsaka skupina vrne kot rezultat eno vrstico. Zato morajo biti morebitni ostali stolpci, navedeni pri SELECT, agregirani s kako od združevalnih funkcij.

```
SELECT continent, MAX(population) FROM world  
GROUP BY continent;
```

- ▶ Če uporabimo združevalne funkcije, smemo pri SELECT zunaj njih uporabljati samo stolpce, ki so navedeni pri GROUP BY!

HAVING

- ▶ Po posameznih regijah preštej tiste države, kjer je število prebivalcev več kot 200 milijonov. Podatki iz tabele world.

```
SELECT continent, COUNT(*) AS kolikoDrzav FROM world
WHERE population > 200000000
GROUP BY continent;
```

- ▶ Najprej smo izbrali ustrezne vrstice in jih nato pošteli.
- ▶ Katere celine imajo vsaj 500 milijonov prebivalcev?
- ▶ Pozor: WHERE nam tu ne more pomagati!

```
SELECT continent, SUM(population) FROM world
GROUP BY continent
HAVING SUM(population) >= 500000000;
```

HAVING

- ▶ HAVING je dejansko WHERE nad vrsticami, ki predstavljajo skupine, dobljene z združevanjem.
- ▶ Akumulirani stolpci, uporabljeni v pogoju, niso nujno v rezultatu.

```
SELECT continent FROM world  
GROUP BY continent  
HAVING SUM(population) >= 500000000;
```

Primeri

- ▶ Podatki iz tabele nobel.
- ▶ Izpiši tista leta po letu 1970, ko je Nobelovo nagrado iz fizike (Physics) dobil le en posameznik.

```
SELECT yr FROM nobel
WHERE subject = 'Physics' AND yr > 1970
GROUP BY yr
HAVING COUNT(yr) = 1;
```

- ▶ Kateri posamezniki so dobili Nobelovo nagrado na dveh ali več področjih?

```
SELECT winner FROM nobel
GROUP BY winner
HAVING COUNT(DISTINCT subject) > 1;
```

Primeri

- ▶ Podatki iz tabele nobel.
- ▶ Prikaži tista leta in področja, kjer so bile v istem letu podeljene 3 nagrade ali več. Upoštevaj le leta po letu 2000.

```
SELECT yr, subject FROM nobel
WHERE yr > 2000
GROUP BY yr, subject
HAVING COUNT(*) >= 3
ORDER BY yr;
```

JOIN

- ▶ Podatki iz tabel movie, actor in casting.
- ▶ V katerih filmih je igral John Wayne?

```
SELECT title FROM movie
  JOIN casting ON movie.id = movieid
  JOIN actor   ON actorid = actor.id
 WHERE actor.name = 'John Wayne';
```

- ▶ Z enim ali več JOIN združimo potrebne tabele in na ta način posredno izvajamo sklicevanje med tabelami.
- ▶ Kdo je poleg Jamesa Deana še igral v filmu Giant?

```
SELECT name FROM movie
  JOIN casting ON movie.id = movieid
  JOIN actor   ON actor.id = actorid
 WHERE title = 'Giant' AND name <> 'James Dean';
```

Primer

- ▶ Izpiši tiste igralce, ki so bili glavni igralci (`ord = 1`) v vsaj 10 filmih.

```
SELECT actor.name FROM actor
  JOIN casting ON actorid = id
 WHERE ord = 1
 GROUP BY actorid
 HAVING COUNT(id) >= 10;
```

- ▶ Pozor: ali lahko v `SELECT` izberemo stolpec, ki ne nastopa v `GROUP BY`?
- ▶ Glede na to da vemo, da se za nek `actorid` pojavi lahko samo eno ime `actor.name`, lahko naredimo takole:

```
SELECT actor.name FROM actor
  JOIN casting ON actorid = id
 WHERE ord = 1
 GROUP BY actorid, actor.name
 HAVING COUNT(id) >= 10;
```


Primer

- ▶ Zanima nas še, v koliko filmih so bili ti igralci glavni igralci.

```
SELECT actor.name, COUNT(actor.name) AS filmi
  FROM actor JOIN casting ON actorid = id
 WHERE ord = 1
 GROUP BY actorid, actor.name
 HAVING COUNT(id) >= 10
 ORDER BY filmi DESC;
```

Primer

- ▶ Kateri igralci so igrali v več kot enem filmu, ki ima v naslovu 'love'?

```
SELECT name, COUNT(*) FROM movie
  JOIN casting ON movie.id = movieid
  JOIN actor  ON actor.id = actorid
 WHERE title LIKE '%love%'
 GROUP BY name
 HAVING COUNT(*) > 1;
```

Primer

- Zanimajo nas naslovi in glavni igralci vseh tistih filmov, kjer je igral Al Pacino in ni bil v glavni vlogi.

```
SELECT movie.title, actor.name FROM movie
  JOIN casting ON movie.id = movieid
  JOIN actor ON actor.id = actorid
 WHERE casting.ord = 1 AND movie.id IN (
   SELECT movieid FROM casting
     JOIN actor ON actor.id = actorid
     WHERE actor.name = 'Al Pacino'
 )
 AND actor.name <> 'Al Pacino';
```

LEFT JOIN

- Za katere filme nimamo seznama igralcev?

```
SELECT id, title FROM movie
LEFT JOIN casting ON movieid = movie.id
WHERE movieid IS NULL;
```

- Izpišimo druge igralce v filmih Wallace & Gromit.

```
SELECT title, name FROM movie
LEFT JOIN casting ON movieid = movie.id AND ord = 2
LEFT JOIN actor ON actor.id = actorid
WHERE title LIKE 'Wallace & Gromit: %';
```